

**R. P. Thomæ Comptoni Carleton, Cantabrigiensis,
Societatis Jesu, In Collegio Anglicano Leodiensi Sacrae
Theologiae Professoris, Cursus Philosophicus Universus**

Carleton, Thomas Compton

Antverpiæ, M.DC.XCVII.

Disputat. IX. De Animâ rationali secundum se.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95656)

XVI. Ego, ut quid hac in re sentiam, aperiam, magis in eam sententiam inclino, quæ formas materiales perfectorum viventium asserit esse divisibiles, & ex partibus integrantibus compositas: tum quia est longè communior hodie opinio: tum quia rationes

pro eâ allatæ, licet nulla convincat, videntur tamen aliquantulum efficaciores. Ob auctoritatem tamen tantorum virorum existimo contrariam opinionem esse valde probabilem.

DISPUTATIO IX.

De Anima Rationali secundum se.

Licet hic liber peculiariter de Animâ Rationali instituat, illiusque præcipuè notitiam spectet, cùm tamen anima rationalis multa habeat cum animabus alijs communia, ut vegetationem, sensationes, &c. (unde ipse Aristoteles hic tribus primis capitibus de sensibus externis & internis disputationem instituit) de animâ etiam vegetativâ & sensitivâ nonnulla subinde necessariò erunt intermiscenda, utpote quæ ad animæ etiam rationalis notitiam conferunt.

SECTIO PRIMA.

Sintne Anima Rationalis spiritualis, & indivisibilis.

I. Spiritus variè sumitur: nonnumquam pro vento, ut Gen. 8. 1. adduxit spiritum super terram, & imminuta sunt aqua: aliquando pro animâ sensitivâ, ut Ecclesiastici 3. v. 21. quis novit si spiritus filiorum Adam ascendat sursum, & si spiritus fumentorum descendat deorsum? Subinde pro humore quodam corporis, ut Prov. 17. v. 22. spiritus tristis exsiccet ossa: ubi per spiritum tristem intelligitur humor melancholicus.

II. Strictè hic & propriè spiritum sumimus, prout distinguitur à rebus materialibus, & sicut varijs locis Scripturæ accipitur, ubi hæc distinctio insinuat, & peculiariter applicatur animæ hominis: ut cùm Ioannis 19. de Christo dicitur in sinu capite tradidit spiritum: & in cantico B. Virginis Luca 1. Magnificat anima mea Dominum, & exultavit spiritus meus in Deo salutari meo. item Matthi. 26. spiritus quidem promptus est, caro autem infirma: & in manus meas commendo spiritum meum, & alibi sæpè.

III. Animam itaque hominis esse spiritum strictè & propriè, prout distinguitur spiritus ab alijs animalibus, ac rebus corporeis, probatur & locis Scripturæ proximè allatis, & definitur Concil. Lateranens. sub Innocentio 3. cap. Firmius de summa Trinitate & Fide Catholica, his verbis: Ab initio temporis utramq; de nihilo condidit creaturam (Deus) corporalem & spirituales, Angelicam videlicet & mundanam, ac deinde humanâ quasi communè spiritum & corpore constitutam. Quod idem etiâ in alijs Concilijs definitur.

IV. Ratio est primò: quia Anima rationalis existere naturaliter potest sine connexionione cum quantitate, & materiâ, ut constat in animabus separatis, ergo est spiritualis, juxta dicta disp. præcedente, sect. 4. Secundo probatur, ex subtilitate in discurrendo de rebus abdicissimis, & à sensibus remotissimis, ut de Deo, de Angelis, de rebus post aliquot annos futuris, inde de solis etiam possibilibus, de negationibus &c. Tertiò, hoc idem indicat summa præstantia liberi arbitrij, quod ex præstantissimo modo operandi testari videtur animam hominis esse ab omni concretionem materiali immunem. De his tamen duabus postremis rationibus postea recurret sermo cùm de potentijs sensitivis agemus, ubi questionem illam examinabimus, possint sensus aliquis ma-

terialis percipere objectum spirituale.

Quoad secundum, quod in titulo quærebatur de indivisibilitate seu simplicitate animæ rationalis, dupliciter procedere potest questio: vel de indivisibilitate in partes integrales, vel in partes essentielles, seu substantiales, utrum scilicet anima componatur ex actu & potentia, seu subjecto & forma. Quoad partes integrantes, non ex eo præcisè argui potest Animam Rationalem ijs carere, quòd sit spiritualis; res enim spirituales merè ex conceptu rerum spiritualium, huiusmodi conceptum non respiciunt, ut supra ostendimus. Unde multi recentiores asserunt dari posse substantiam aliquam spiritualem constantem partibus integrantibus, in hoc enim, inquit, nulla apparet implicancia.

Sed quidquid sit de hoc, de quo sect. sequente, certè ratio ob quam communiter negatur ejusmodi substantia spiritualis composita integraliter, non convincit, nempe, quòd foret intellectiva: responderi enim posset primò, non necessariò fore intellectivam ex eo quòd sit spiritualis. Deinde, quid mali, si concedatur possibilem esse substantiam spiritualem intellectivam integraliter compositam, quæque posset, si non omnes alias res, saltem sui similes cognoscere, nempe compositas integraliter? Præterea, sicut res composita substantialiter, homo v. g. potest cognoscere rem substantialiter non compositam, sed simplicem, ut Angelum, vel Deum, quidni res composita integraliter poterit cognoscere rem integraliter simplicem? Sic etiam res composita ex subjecto & forma accidentali, Angelus v. g. qui variâ in se accidentia recipit, potest cognoscere rem talis compositionis expertem, nempe Deum. Non ergo tam religiosè modus cognoscendi sequitur in omnibus modum essendi, ut in plurimis exemplis non semel declaravimus.

Licet ergo fortè non implicet huiusmodi substantia spiritualis composita integraliter, non tamen est facilè concedenda. Certè nullum est fundamentum affirmandi Animam Rationalem de facto esse talem: licet enim assignemus partes aliquibus rebus spiritualibus jam existentibus, ips tamen solummodò illas assignamus, quæ respiciunt terminum aliquem divisibilem, à quo divisibilitatem suam desumant, ut in unionè, & ubicatione constat in ordine ad materiam & spatium. Anima verò non respicit immediatè, & essentialiter, & tam arcto respectu rem divisibilem. Licet enim dicat ordinem ad materiam, non tamen ita quin possit, etiam naturaliter, sine illâ existere: unde non est ea necessitas statuendi diversas partes integrales in animâ, quæ est in alijs nonnullis rebus spiritualibus.

Accedit communis omnium auctoritas, qui ita constanter, unanimique consensu asserunt animam esse indivisibilem, ut nullus discrepet, quod sine dubio magni momenti est in hac materiâ. Vnde, quidquid sit de possibili, de facto tamen omninò negandum est Animam humanam esse integraliter divisibilem.

SECTIO III.

Alia argumenta contra materiam spiritualement.

Obij. ma- ter illa materia, seu subiectum spirituale substantia-
teriam spi- le, ergo non est cur affirmemus posse dari. Antecē-
ritualm ad dens probatur, si enim ad aliquid deferviret, maxi-
nihil defer- mē ad operandum, sed ad hoc non defervit, ergo.
re. Probat minor, non eliceret compositum hoc spiri-
tuale nisi operationes purē spirituales, sed ad ope-
rationes purē spirituales non egeret materiā, cum
illas in se recipere posset forma illa spiritualis sine
concurso materiæ: anima autem nostra ideo eget
materiā, quia elicere debet operationes materiales,
imō sensationes ipsæ sunt entitative tales, & con-
sequenter requirunt subiectum sibi proportiona-
tum.

IX. Resp. primò, formam illam spiritualement egere hac
Resp. primò, materiā ut compleatur, & operetur modo sibi con-
conducere naturali: unde, licet hæc forma non egeret materiā
materiam spiritualement ut sit, egeret tamen potest ut completa sit:
spiritualm esto enim si separaretur, posset etiam operari, modus
ut forma il- tamen illi existendi non est ei tam connaturalis: sic-
la existat ut si albedo, & calor separaretur à subiectis, opera-
modo con- rentur & producerent, illa speciem sui, hic alium ca-
naturali. lorem. Imò animæ nostræ, esto status separationis
non sit violentus, ut postea videbimus, non tamen est
tam connaturalis ac status conjunctionis; cum enim
sit forma, & consequenter quid incompletum sub-
stantialiter, ut sit in statu maximè connaturali petit
completionem substantialem, licet ob operationes
perfectas quas exercet separata, status separationis
non sit illi violentus.

X. Resp. secundò, posse dependere naturaliter for-
Resp. secundò mam spiritualement à subiecto spirituali, & educi ex il-
do mate- lius potentiā, sicque materia hæc ad illius productio-
riam spi- nem conducere. Nec enim ex eo quod anima ra-
ritualm tionalis sit independens à subiecto sustentante, se-
ualm quitur omnes formas spirituales esse eodem modo
ad forma il- independentes. Sicut nec è contrā, ex eo quod for-
lius existen- mæ aliquæ materiales sint dependentes à materiā
nam esse tanquam à subiecto sustentante, & materialiter in
simpliciter eas influente, sequitur, omnes formas materiales hoc
nec essentiam modo ab illā dependere, cum ipse Suarez asserat for-
mas cœli de facto produci per creationem.

XI. Dices; ergo forma illa est corruptibilis, Nego
Non sequi- consequentiam, sicut nec formæ cœli, licet pende-
tur formam rent à materiā in genere causæ materialis, essent cor-
spiritualement ruptibiles: ad corruptibilitatem enim non sufficit
eductam ex quod dependeat à materiā, sed ulterius requiritur ut
illa materia earum unio sit corruptibilis, quod si desit, formæ
esse corrupt- simpliciter sunt incorruptibiles, quantumvis educan-
ibilem. tur ex subiecto. Sicut si res aliqua haberet ubicatio-
nem incorruptibilem in hoc loco, peteret semper esse
hic, & si haberet durationem incorruptibilem, de-
beret semper durare, licet educatur ex subiecto.

XII. Arguitur quartò, sequi, fore formam illam perfe-
Forma spi- ctorem & imperfectiorem animā nostrā rationali:
ritualis e- perfectiorem, quia penderet à materiā perfectiore;
ducta ex imperfectiorem, quia penderet ab eā materialiter,
hac materia seu tanquam à subiecto sustentante, ergo. Resp. ne-
esse imper- gando sequelam, sed videtur fore formam illam sim-
fectior ani- pliciter imperfectiorem, quia anima nostra & est in-
ma nostra dependens ab omni subiecto sustentante, quod cæ-
rationali. teris paribus arguit perfectionem, & principium
plurium operationum, quarum non esset effectiva
hæc forma. Pendere autem à perfectiore materiā præ-
cisè non arguit maiorem perfectionem, formæ enim
sublunares pendent à perfectiore materiā, quam cœ-
lestes, si materia cœli specie distinguatur à subluna-
ri, ut diximus in Physicis disp. decimā.

I. **A**rguitur quintò: materia illa seu potentia passi-
va esset æquē perfectā ac nostra anima, ergo
esset intellectiva, ergo actus & forma, quia esset prin-
cipium intelligendi & volendi; operationes autem
tribuantur formis, non materiæ. Resp. non esse ne-
cessarium ut sit principium intelligendi & volendi,
vel aliarum operationum, sed erit pura potentia pas-
siva spiritualis, & ordinata ad constituendum unum
totum cum formā illā spirituali, sicut materia nostra
est pura potentia passiva corporea.

II. Urgebis; res spiritualis ex genere suo est perfe-
ctior corporea, ergo debet hæc materia esse perfe-
ctior omni saltem formā materiali, & consequenter
debet esse operativa & vitalis. Resp. distinguendo
antecedens, si sensus sit, intra genus rerum spiritua-
lium; esse aliquid quod sit perfectius omni re cor-
poreā, est verissimum: Deus enim est res spiritualis,
& infinites in perfectione superat res omnes mate-
riales, & corporeas; si verò sensus sit, rem spiritua-
lem ex genere suo, id est, ipso facto quod sit spiritua-
lis, esse perfectiorem omni re corporeā, est falsum;
multæ enim res materiales, ut equus, leo, &c. sunt
perfectiores speciebus intelligibilibus, imò actibus
quibuldam intellectus, & voluntatis, habitibus, ip-
soque intellectu & voluntate, si ab animā distinguantur.

III. Hinc infero, non rectè recentiores quosdam asse-
tere animam nostram esse formarum omnium spiri-
tualium imperfectissimam. Sicut enim inter Ange-
los datur major & minor perfectio, hisque debentur
perfectiores, & universaliiores species quàm illis
ita & in animabus. Unde quidni dari potest ejus-
modi forma, cui non debeantur tam perfectæ spe-
cies & operationes ac animæ nostræ? Deinde anima
nostra est elicitiva diversarum sensationum quas illa
quæ informaret materiam spiritualement elicere non
posset; quod cæteris paribus arguit maiorem perfe-
ctionem. Præterea, formæ illæ receptæ in materiā
spirituali, educerentur ex illā tanquam ex subiecto,
quod animæ nostræ respectu materiæ primæ non
competit.

IV. Quod autem anima nostra dicat ordinem ad ma-
teriam, nil refert: sic enim dicit forma cœli, ut su-
pra vidimus, & tamen est perfectior infinitis formis
sublunariis. Habent se ergo forma illa spiritualis
& anima nostra sicut excedens & excessum, sub una
enim ratione anima nostra est illā perfectior, sub
aliā imperfectior, sicut contingit in accidente super-
naturali respectu substantiæ naturalis, in vivente ali-
quo imperfecto, ut plantā, respectu non viventis
perfecti, ut cœli, & sexcentis huiusmodi.

V. Arguitur sextò: materia illa esset intellectiva; pro-
batur, nam esset substantia spiritualis per se sub-
stans, ergo intellectiva. Confirmatur, ex elevato
modo operandi animæ nostræ colligimus eam esse
spiritualement, ergo cum huic materiæ non compete-
ret huiusmodi modus operandi, non esset spiritua-
lis: sine fundamento enim dicimus esse possibilem
substantiam spiritualement subsistentem, non intellec-
tivam, cum nullam videamus huiusmodi quæ non sit
intellectiva.

VI. Ad argumentum resp. negando primum antecē-
dens. Ad probationem distingo antecēdens; est substantiam
substantia spiritualis quæ sit subiectum, concedo
antecēdens; quæ sit forma, nego. Idem ergo munus
habet.

subjecti, non
forma.

VII.
Ocasione
unius rei
spiritualis
recte ad al-
ias investi-
gandas dis-
curritur.

VIII.
Angelos de
facto non
esse ex ma-
teria &
forma spiri-
tualibus
compositos
auctoritate
magis pro-
batur, quam
ratione.

haberet in rebus compositis spiritualibus hæc mate-
ria, ac habet materia nostra in corporeis, nempe, ut
sit pura potentia spiritualis, sicut illa est pura poten-
tia corporea.

Ad confirmationem dico, licet primò deprehen-
sa fortè fuerit natura rei spiritualis ex illo modo o-
perandi, postea tamen occasione ab hac re spirituali
sumpta, discurremus ad alias indagandas: sicut ab ac-
cidentibus ad substantias, à rebus substantialibus
compositis ad simplices, à materiâ hujus speciei ad
alterius, ab hac serie primarum qualitarum ad aliam
seriem possibilem, demum ab hoc universo, & rebus
in eo existentibus ad aliud cum rebus alterius longè
ab his rationis, quas occasione harum quas vide-
mus, affirmant omnes esse possibles. Deinde, licet
res omnes subsistentes operantes tam elevato modo
sint spirituales, non tamen sequitur è contrà quic-
quid est spirituale subsistens, debere illo modo ope-
rari, imò nec operari omnino, cum aliud possit ipsi
munus assignari, nempe, ut sit subiectum rei illo mo-
do operantis.

Septimò tandem arguitur: hinc sequi, non posse
probari Angelos non posse de facto hoc modo com-
positos. Resp. non posse probari evidenter ratione,
cum nihil obstat quo minus componi possint ex hu-
jusmodi actu & potentiâ: de facto tamen hoc modo
eos non constitui asserendum ob auctoritatem om-
nium qui illos simplices esse affirmant & omnis cõ-
positionis expertes, ut videbimus ex loco Sancti Tho-
mæ statim citando.

Dicendum ergo, non implicare hujusmodi com-
positionem essentialium ex subiecto & formâ spiri-
tualibus, & consequenter dari posse materiam spiri-
tualem, cum non solum non afferatur evidens ra-

tio hujus implicantiæ, sed videatur facilè percipi
posse quomodo queat contingere, cum tanta sit pro-
portio inter materiam & formam spirituales ad unum
compositum perfectè spirituale constituendum, at-
que inter materiam & formam corpoream, imò lon-
gè major quàm inter materiam corpoream & for-
mam spiritalem, quas tamen in homine coalescere
videmus ad unum totum constituendum. Imò si de
facto non videremus fieri unum totum ex animâ
spirituali & materiâ corporeâ, longè videretur diffi-
cilius, & magis impossibile, quàm posse coalescere
compositum ex materiâ & formâ spiritualibus, ut-
pote inter se magis proportionatis.

Circa mentem sancti Thomæ, licet contrarij velint
ipsum sine controversiâ affirmare implicare hujusmo-
di compositionem substantialem inter materiam &
formam spirituales, & in aliquibus locis negari non
possit favere ipsum huic sententiæ, quæstione tamen
sexiâ de potentia, art. 6 ad 4. expressè tenet nostram.
Cujus mens ut clariùs innotescat, ipsa ejus verba hîc
attexam. Quantum ergo argumentum loco citato
contendebat, Angelos & dæmones, si sint compositi
substantialiter, debere necessariò esse corporeos, &
constare nostrâ materiâ & formâ: cui argumento re-
spondet S. Doctor his verbis: *ad quantum dicendum,*
quod si Angeli ponantur ex materiâ & formâ compositi,
non propter hoc oportet quod sit corporei ex ratione prædi-
câ, nisi ponatur quod sit eadem materia Angelorum &
corporum. Posset autem dici, quod esset alia materia à ma-
teriâ corporum divisa, non quidem dimensionis divisione,
sed per ordinem ad alterius generis formam nam potentia
actui proportionatur. Magis tamen credimus quod non sint
Angeli ex materiâ & formâ compositi, sed quod sint for-
ma tantum per se stantes. Quid clariùs?

DISPUTATIO X.

De Immortalitate animæ.

DE hac re Lessius l. 2. de Numinis Providen-
tiâ Hurt. d. 18. de Ani. lect. 1. & 2. Conim. tra.
de Animâ separatâ, disp. 1. Ruvius hîc tract.
de Animâ separatâ, q. 3. 4. & 5. Murcia de Immortal.
animæ d. 7. Suarez l. 1. de Anima c. 10. & 11. ubi Ari-
stotelem ab errore de mortalitate Animæ, quem
multi & graves auctores, ex antiquis, ei ascribunt,
fusè vendicat: de eodem etiam subiecto alij plures,
in quibus quæstio hæc fusius tractata videri poterit.

SECTIO PRIMA.

Utrum Anima rationalis sit immortalis.

I. Dicendum cum Orthodoxis omnibus, Animam
Rationalem esse naturâ suâ immortalem & in-
corruptibilem, ac post corporis mortem manere, ut
debitum iis quæ in hac vitâ gessit præmium recipiat.
Hæc est veritas Catholica, imò totius Christianæ vi-
tæ basis, ac fundamentum, de qua veritate nullus,
sine Atheismi notâ, vel leviter dubitare potest, in
qua proinde ita conspirant Catholici omnes, ut au-
ctores recensere sit supervacaneum.

II. Probatur primò auctoritate Scripturæ, & ut alia
loca quæ ad animæ immortalitatem probandam affe-
runtur, omittam, locus ille Matth. 10. v. 28. ad hoc
maximè mihi videtur efficax, *Nolite timere eos qui oc-*
cidunt corpus, animam autem non possunt occidere: ergo
anima est ex naturâ suâ immortalis, alioqui si de-
structo corpore deberet ex naturâ suâ interire, posset

æquè ab hominibus occidi, ac occiditur anima
bruti.

Dices, non posse animam rationalem ab homi-
nibus occidi, non quod naturâ suâ sit immortalis,
sed quod Deus decreverit eam perpetuò conservare:
sicut Adamus in paradiso si non peccasset, occidi
non potuisset, licet natura sua non esset illie immor-
talis, sed ex solo Dei beneficio. Anima ergo licet
tantum ex Dei benignitate sit immortalis, non potest
occi.

Contrà, locus hic Scripturæ plus probat: alio enim
modo plerumque loquitur Scriptura, quando ali-
quid naturâ suâ est impossibile, alio quando solum
est impossibile per voluntatem, & decretum Dei
nolentis aliquid fieri: in primo enim significat esse
repugnantiam, & impotentiam antecedentem in re-
bus ipsis: sic Matth. 7. v. 18. ait Christus, *Non potest*
arbor bona malos fructus facere, &c. Non potestis Deo ser-
uire & mammonæ, Matth. 6. v. 24 Non potes unum ca-
pillum album facere, aut nigrum, Matth. 5. v. 36. Quis
potest adjicere ad staturam suam cubitum unum? Lucæ
12. v. 25. Sicut palmes non potest ferre fructum à semetip-
so, &c. si nec vos nisi in me manseritis. Ioan. 15. v. 4.
Sine me nihil potestis facere. v. 5. & alia hujusmodi,
quæ passim in Scripturâ reperiuntur.

Hujusmodi ergo loquutiones in phrasi Scriptu-
ræ non arguunt impotentiam & repugnantiam tan-
tùm consequentem, seu provenientem ex decreto Scripturæ de
Dei, sed antecedentem, & rebus ipsis innatam. Alio
siquidem modo de iis loquitur, quæ impossibilia
tan-